

Noregs vassdrags- og energidirektorat  
E-post: [uttalelse@nve.no](mailto:uttalelse@nve.no)

Høringsuttalelse 202007755

Asker 30.11.2021

**Høringsuttalelse fra Asker og Bærum Historielag i forbindelse med Bjørumdammen, Bærum kommune.**

Statens Vegvesen har (SVV) søkt om å rive dammen (demningen) ved Bjørumsaga i Isielva. Asker og Bærum Historielag (ABH) org. nr. 890 359 442 ønsker å komme med denne uttalelsen i sakens anledning.

I Store norske leksikon defineres kulturminner som «...konkrete, som regel synbare, spor etter eldre tiders liv og virke. Med de hurtige endringer i levevilkår og levevis som har funnet sted i moderne tid, hvor dagens samfunnsprodukt er morgendagens kulturminne, har begrepet fått en videre tolkning, og kan omfatte kulturhistorisk verdifulle gjenstander, byggverk og anlegg av forholdsvis ny dato.» (<https://snl.no/kulturminner>).

Bjørumdammen er et kulturminne i vestre Bærum. Dammen med saga ble bygget i 1854 og saga forsynte "hele vestre Bærum" med skurlast. Selv i dag kalles byggeverfirmaet rett nedenfor demningen for "Bjørumsaga" av lokalbefolkningen. Dammen og saga var kjernen i den gryende virksomheten i området og nedover elven fra 1850 og mot 1900, og derfor et viktig kulturminne i denne delen av Bærum kommune. For en detaljert gjennomgang av anleggets rike historie (og for at den ikke skal gjentas her) viser vi denne gangen til en allerede innlevert høringsuttalelsen fra Bærum elveforum.

SVV er eier av dette kulturminne. SVV har, som statlig forvaltningsorgan, et særlig ansvar som god samfunnsaktør. På Vegmuseumets hjemmesider står det at «...Norsk vegmuseum har det faglige ansvaret for at Statens vegvesen tar vare på egne kulturminner og ivaretar det sektoransvaret som regjering og storting har pålagt etaten gjennom kongelig resolusjon (kongelig resolusjon av 1. september 2006)» og videre at «Staten sine eiendommer skal forvaltest på ein slik måte at dei kulturhistoriske og arkitektoniske kvalitetane til bygningane vert tekne vare på og synleggjorde. Ansvaret for dette ligg hos dei statlige eigedomsforvaltarane» (<https://vegmuseum.no/kulturminnevern>).

I Riksantikvarens veileder for Statens kulturhistoriske eiendommer (2020) heter det at «Staten er ansvarlig for: at de kulturhistoriske og arkitektoniske kvalitetene ved statens eiendommer blir ivaretatt og synliggjort for å ha nødvendig kompetanse og ressurser for å ivareta kulturminnene vedlikehold og sikring av sine egne kulturminner samt finansieringen av dette å formidle verdiene kulturminnene utgjør.» Videre står det at «...med statlig eiendom menes både bygninger og andre byggverk, strukturer og objekter (eksempelvis broer, moloer, jernbanestrekninger), samt utomhus/grøntanlegg og anlegg.»

Statens vegvesen argumenterer i sin søknad med at «dammen er gammel og slitt og har hatt manglende vedlikehold. Dammen tilfredsstiller ikke dagens krav til stabilitet etter damsikkerhetsforskriften og det vil derfor måtte gjøres betydelige utbedringer om den

skal bli stående. Statens vegvesen som eier av dammen har ikke et ønske om å drifte og vedlikeholde damkonstruksjoner, og ønsker å fjerne denne dammen som en del av vegutbyggingen av E16 Bjørum –Skaret.».

Vegutbyggingen truer ikke dammen. Statens vegvesen vil med andre ord rive anlegget fremfor å ta det statlige ansvaret det er å være eier av og ivareta et kulturminne. Dette finner historielaget meget uheldig, og særlig fra et statlig forvaltningsorgan. Historielaget mener at det må finnes alternativer til riving som ut fra søknaden anses som enkleste og billigste løsning for søker.

Hvorfor er det viktig å beholde denne demningen og med det Bjørumdammen som Statens vegvesen vil rive?

- Historisk verdi
  - Siste fysiske rester av et industrisamfunn
    - Anlegget er de siste fysiske restene av en omfattende og viktig industri i dette området av vestre Bærum.
  - Bevaring av anlegget gir økt kunnskap om stedets historiske verdi og forankring i befolkningen
  - Bevaring av anlegget kan brukes av skoler ved undervisning av både (lokal) historie og natur.
  - Bjørumdammen kan være et samlingssted for formidlingen av stedets historiske betydning ved skilter, kart, bilder, QR-koder, mm
    - Med enkle midler kan det etableres plass for informasjonstavler mm.
  - Bjørumdammen kan være et startsted for informasjon om Djupdalen og Kjaglidalen naturreservat
    - Bjørumdammen er inngangen til Djupdalen og Kjaglidalen naturreservat etablert 2002/2015, som ligger nordover fra demningen.
  - Bjørumdammen kan inngå i en større formidling av områdets historiske verdier innenfor et tidsrom over flere tusen år. I en radius på noen hundre meter finnes blant annet:
    - Hestehagan gravfelt (jernalder), 160 m
    - Funnsteder steinalder
    - Kullfremstillingsplass (etterreformatorisk), 280 m
    - Gamle ferdselsveier, 80 m
    - Ulvegrava på Skui (1600-tallet), 550 m
    - Nypefoss bru (krigshandling april 1940), 120 m
- Samlingssted for rekreasjon
  - Dammen kan utvikles til et interessant startsted – sommer som vinter – for turfolket i Bærum. For turgåere kan det bygges en trygg krysningsmulighet over demningen for å komme opp til en eksisterende sti litt opp i bakken og parallelt med elva på østsiden. Dette er viktig da kjøreveien oppover i nær fremtid vil bli utbedret kraftig og ikke lenger bli så hyggelig å rusle langs som før. Uansett får man et valg. Bærum Turlag påtar seg å blåmerke den nye lille stistumpen (ref. Svein Arne Lilleløyen, styremedlem i BT)
  - Kort vei til marka
  - Egnet for de som ikke kan bevege seg langt inn i marka

- Tilrettelegges med fasiliteter som grillplass, bading og is-aktiviteter om vinteren. Dammen må få et vannspeil i riktig høyde for både sommer og vinteraktivitet. Det må ryddes og gjøres mer innbydende.
- Viktig med områder av denne typen også i denne delen av Bærum.
- Laksen har vært en viktig ressurs for innbyggerne, og det kan i tilknytning til dammen bygges laksetrapper for å gi laksen adgang oppover i elva med dammen i behold slik som i Dælibekken lenger ned.

Konklusjonen fra Asker og Bærum Historielag er at demningen/dammen av flere over nevnte årsaker ikke må rives, men bevares og inngå som en del av det kulturhistoriske landskapet som den representerer og formidles på en god måte.

Med vennlig hilsen

.....  
Steinar Kristensen  
Styreleder

(sign)

.....  
Eva Holo Kostveit  
Styremedlem

(sign)

.....  
Martin Nickelsen  
Styremedlem

(sign)